

## Original Article

**Financial Literacy, Demographic Characteristics, and Division of Household Financial Responsibilities: A Study of Couples in Khuzestan and Kurdistan**Mohammad Nazaripour<sup>1✉</sup>, Babak Zakizadeh<sup>2</sup>

1. Accounting Department, Hazrat-e Masoumeh University, Qom, Iran.
2. Young Researchers and Elite Club, Abadan Branch, Islamic Azad University, Abadan, Iran.

Received: 2023/02/18

Revised: 2025/05/16

Accepted: 2025/05/18

DOI: 10.48308/jfr.2025.230758.1552

**Extended Abstract**

**Introduction:** Financial literacy is a key factor in managing household assets and liabilities, playing an essential role in maintaining individual well-being, family stability, and sustainable economic growth. However, many people lack sufficient financial skills, often due to demographic factors such as education and income, as well as cognitive abilities like numeracy. Theories of experiential and practical learning emphasize that active engagement with financial environments enhances individuals' financial competence. Empirical evidence supports this, showing that household financial decision-making and budgeting practices can significantly improve financial literacy. This study focuses on couples, as previous research has primarily examined single individuals or household heads, often overlooking the dynamics of shared financial decision-making. The target population consists of residents of Khuzestan and Kurdistan provinces, where distinctive cultural characteristics (such as patriarchal norms) and economic conditions (including low female labor participation) may influence financial management patterns. While this focus limits the generalizability of the findings, it offers valuable insights into how financial literacy relates to the division of financial responsibilities within households. The first objective of this research is to examine the relationship between individual financial literacy and participation in household financial management, highlighting the importance of spousal collaboration in making sound financial decisions. The second objective is to evaluate how financial literacy affects overall household financial management by analyzing the contributions of each spouse. This study contributes to the existing literature by utilizing dyadic data collected from both partners. This approach allows for verification of previous findings, reduction of self-report bias, examination of discrepancies between spouses regarding who manages finances, and analysis of financial management across proposal, decision-making, and implementation stages. Ultimately, this research aims to deepen understanding of how financial literacy influences participation and financial management within households, thereby supporting informed educational policy and promoting sustainable development.

**Methodology:** The research sample consisted of 213 couples living in the provinces of Kurdistan and Khuzestan, who independently completed both online and paper-based questionnaires during the winter of 1401 (2022–2023). The questionnaire included 34 items

covering demographic characteristics (gender, age, income, education, relationship duration, and settlement size), financial literacy, financial behaviors, and the distribution of financial responsibilities between spouses. Financial literacy was assessed using both objective and subjective measures. Subjective financial literacy was evaluated through self-assessment on a five-point scale ranging from “very low” to “very high.” Responses of 1–3 were categorized as “absent,” and 4–5 as “present.” Objective financial literacy was measured using the Big Five instrument, consisting of five single-choice questions—two assessing numeracy skills and three evaluating knowledge of financial products. Participants who correctly answered at least three questions were classified as having objective financial literacy. Participation in household financial management was examined across four domains: purchasing and accounting, savings and investment, loans and debt repayment, and insurance. Each domain was measured using five-point Likert-scale items, and average scores were computed for analysis. The division of financial responsibilities was assessed across three stages—proposal, decision-making, and implementation—based on a bargaining model, with scores ranging from 0 to 100. A minimum score of 50 identified the individual as the primary financial manager. Given the interdependence of spousal data, multilevel dyadic regression analysis was applied to identify the household financial manager. Statistical analyses included Cohen’s kappa coefficient to assess inter-spousal agreement regarding the division of financial responsibilities, logistic regression to examine the association between financial literacy and participation, and multilevel dyadic regression modeling to incorporate both spouses’ perspectives simultaneously. These methods minimized self-report biases and provided a more accurate assessment of the relationship between financial literacy and household financial management.

**Findings:** The study confirms a strong positive relationship between financial literacy—both subjective and objective—and spouses’ participation in household financial management, thereby supporting the first hypothesis. Couples who demonstrated higher levels of involvement across all three stages of financial management (proposal, decision-making, and implementation) also exhibited stronger financial literacy. This finding reinforces earlier research suggesting that engagement in even a single stage of financial management can enhance financial literacy. Moreover, assuming the role of household financial manager increases spouses’ perceived participation and fosters the development of financial literacy, lending support to the second hypothesis. These results underscore the importance of considering individuals’ subjective perceptions alongside objective performance indicators. The third hypothesis was also supported by the demographic results, which revealed that gender, education, and household income are positively associated with financial literacy. In line with the patriarchal structures prevalent in Khuzestan and Kurdistan, men displayed higher financial literacy levels than women. Higher educational attainment was found to enhance financial literacy, while higher household income contributed to a sense of psychological empowerment. However, variables such as marriage duration, age difference between spouses, and urban population size showed no significant relationship with financial literacy. Male dominance in financial management and the limited convergence between spouses in the division of financial tasks appear to stem from patriarchal norms and women’s restricted economic participation. These cultural and structural factors suggest that the findings should be generalized with caution to less patriarchal regions such as Tehran or Gilan. The study further reveals that the designated financial manager tends to exert influence across all stages and domains of financial management—purchasing and accounting, savings and investment, loans and debt repayment, and insurance. Overall, the findings clarify distinctions among stages of financial management, address existing gaps in the literature concerning household

financial responsibility distribution, and provide practical implications for educational policies aimed at fostering shared financial literacy between spouses.

**Conclusion:** This study employed cross-sectional data to examine the relationship between financial literacy and household financial management. However, future research should investigate the potential bidirectional nature of this relationship, consider the influence of personality traits and learning effects during task performance, and incorporate more objective assessments—such as longitudinal designs or social experiments—to reduce self-report bias and social desirability effects. When financial management responsibilities are concentrated in one spouse, the other may become disengaged from financial learning, leaving the household vulnerable to economic shocks such as illness or death. Therefore, promoting the universal acquisition of basic financial skills among all household members is essential. Policymakers should develop inclusive educational programs that encourage shared financial literacy, thereby strengthening households' resilience against financial risks. A further implication concerns the need for more accurate assessment of responsibility division within households. Evaluating financial literacy based on specific roles and integrating both spouses' perspectives can lead to more reliable conclusions. This approach can enhance the quality of educational policymaking and guide future research toward promoting collaborative and equitable financial management within families.

**Keywords:** Division of Financial Power, Married Couples, Financial Literacy, Demographic Characteristics, Dyadic Regression Multilevel Modeling.

**How to cite:** Nazaripour, M. and zakizadeh, B. (2025). Financial Literacy, Demographic Characteristics, and Division of Household Financial Responsibilities: A Study of Couples in Khuzestan and Kurdistan. *Journal of Family Research*, 21(2), 88-107. doi: 10.48308/jfr.2025.230758.1552

✉Corresponding Author Email Address: [m.nazaripour@hmu.ac.ir](mailto:m.nazaripour@hmu.ac.ir)



Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the creative commons attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

## سواد مالی، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و تقسیم مسئولیت‌های مالی خانوار: مطالعه زوجین خوزستان و کردستان

محمد نظری پور<sup>۱</sup>؛ بابک زکی‌زاده<sup>۲</sup>

۱. گروه حسابداری، دانشگاه حضرت معصومه (س)، قم، ایران.

۲. باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد آبادان، دانشگاه آزاد اسلامی، آبادان، ایران.

پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۲/۲۸

دریافت نسخه اصلاح‌شده: ۱۴۰۴/۰۲/۲۶

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۱/۲۹

DOI: 10.48308/jfr.2025.230758.1552

**چکیده:** مدیریت مالی خانواده راهی برای مدیریت منظم و کامل امور مالی خانوار بوده و نقش مهمی در رفاه مالی اعضای خانوارها دارد. یکی از موضوعات مهم هر خانواری، مشارکت فعالانه زوجین در فرایند مدیریت مالی است. البته نقش سواد مالی در این فرایند غیرقابل انکار است. در همین راستا، پژوهش حاضر تلاش دارد تا رابطه بین سواد مالی و تقسیم مسئولیت‌های مالی در سطح خانوار را با تاکید بر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مورد مطالعه و بررسی قرار دهد. این پژوهش به‌لحاظ هدف کاربردی و به‌لحاظ گردآوری داده‌ها توصیفی-مقطعی است. جامعه آماری پژوهش حاضر زوجین ساکن در استان‌های خوزستان و کردستان بودند که از بین آنان ۲۱۳ زوج به روش تصادفی ساده انتخاب شدند. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از ضریب کاپای کوهن، رگرسیون لجستیک باینری و رگرسیون چند سطحی (آمیخته) دوتایی استفاده شده است. براساس یافته‌های پژوهش حاضر، زوجین در مراحل مختلف مدیریت مالی خانوار (خرید و حسابداری، دریافت و بازپرداخت وام، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، بیمه) مشارکت دارند. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد بین زوجین در خصوص تقسیم مسئولیت‌های مالی خانوار (همچون پیشنهاد، تصمیم‌گیری و اجرا اقدامات مالی) توافق وجود دارد، اما میزان این توافق در سطح پایینی قرار دارد. طبق نتایج حاصل از رگرسیون آمیخته مسئولیت امور مالی خانوار عمدتاً بر عهده مردان است. از میان هفت متغیر جمعیت‌شناختی تنها دو متغیر جنسیت و تحصیلات بر سواد مالی (ذهنی و عینی) اثرگذار است.

**کلیدواژه‌ها:** تقسیم مسئولیت‌های مالی، سواد مالی، زوجین، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی، رگرسیون چند سطحی (آمیخته) دوتایی

استناد به این مقاله: نظری پور، م. و زکی‌زاده، ب. (۱۴۰۴). سواد مالی، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و تقسیم مسئولیت‌های مالی خانوار: مطالعه زوجین خوزستان و کردستان. خانواده پژوهی، ۲۱(۲)، ۸۸-۱۰۷. doi: 10.48308/jfr.2025.230758.1552

## مقدمه

سواد مالی ویژگی مهمی بوده که نقش بسزائی در مدیریت دارایی‌ها و بدهی‌های هر خانوار دارد (بیالوولسکی<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۲۱). بنابر یافته‌های پژوهش کلاپر<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۵) مهارت مالی اغلب مردم در سطح مناسبی قرار ندارد. سواد مالی ناکافی نه تنها رفاه و آسایش فردی را تهدید می‌کند، بلکه مانعی برای ثبات خانوارها و توسعه پایدار اقتصادها نیز می‌باشد (باتسایخان و دمتریس<sup>۳</sup>، ۲۰۱۸). فقدان مهارت مالی لازم عمدتاً ناشی از ویژگی‌های جمعیتی شناختی (همچون تحصیلات و درآمد) و توانایی‌های شناختی (همچون سواد عددی) می‌باشد (اسکاگرلوند<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). ملاحظات نظری و عملی بیانگر نتایج متفاوتی در این زمینه می‌باشد. براساس تئوری‌های یادگیری ضمن انجام کار<sup>۵</sup> (دیویی، ۱۹۳۸)، رویکرد عملی به یادگیری<sup>۶</sup> (باود و همکاران، ۲۰۱۳)، آموزش تجربی<sup>۷</sup> (رابرتز، ۲۰۱۲)، هرچه تعامل فرد با محیط پیرامون بیشتر باشد، به همان میزان شایستگی و توانمندی فرد نیز بیشتر می‌شود. همچنین شواهد زیادی همچون (سرو و همکاران، ۲۰۱۰) و (فرینز و همکاران، ۲۰۱۴) وجود دارد که بیانگر اثرات مثبت تصمیم‌گیری‌های مالی و بودجه‌های مالی خانوار است.

براین اساس هدف اول این پژوهش بررسی ارتباط بین سواد مالی و میزان مشارکت افراد در مدیریت مالی خانوار است. برای تحقق این هدف، پژوهش حاضر بر زوجین متمرکز است. هرچند اکثر بزرگسالان متأهل هستند، اما بیشتر مطالعات انجام شده در حوزه تصمیم‌گیری‌های مالی (مانند پس‌انداز و مصرف) عمدتاً بر افراد مجرد و یا سرپرست خانوار متمرکز بوده‌اند (بیالوولسکی، ۲۰۱۸). این بدین معنی است که مطالعات چندانی در خصوص ساختارهای تصمیم‌گیری‌های مالی انجام نشده است؛ هرچند که نقش تصمیم‌گیری‌های مالی در توسعه سواد مالی غیرقابل انکار است.

استان‌های خوزستان و کردستان به‌عنوان جامعه آماری این پژوهش انتخاب شده‌اند. این دو استان از نظر فرهنگی و اقتصادی ویژگی‌های خاصی دارند که ممکن است بر الگوهای مدیریت مالی خانوار تأثیر بگذارند. برای مثال، فرهنگ مردسالارانه غالب در این مناطق و مشارکت اقتصادی پایین‌تر زنان در مقایسه با برخی دیگر از استان‌های ایران (مانند تهران یا گیلان) می‌تواند بر تقسیم مسئولیت‌های مالی بین زوجین اثرگذار باشد (خوش‌کلام و فراهی، ۱۴۰۳). این ویژگی‌ها ممکن است یافته‌های پژوهش را تحت تأثیر قرار دهند و تعمیم نتایج به سایر مناطق ایران را با محدودیت‌هایی مواجه کنند. با این حال، این مطالعه با تمرکز بر این دو استان، به دنبال ارائه بینش‌هایی در خصوص رابطه سواد مالی و تقسیم مسئولیت‌های مالی در زمینه‌ای خاص است.

سواد مالی زوجین زمانی از کارآمدی لازم برخوردار است که تصمیمات مالی خانوار از طریق همفکری و تشریک مساعی زوجین اتخاذ شود. برای درک هرچه بهتر رابطه بین سواد مالی هریک از زوجین و مدیریت مالی خانوار، مطالعه سهم هریک از زوجین در مدیریت مالی خانوار ضروری است. بنابراین هدف دوم این پژوهش بررسی میزان اثرگذاری سواد مالی بر وضعیت مدیریت مالی خانوار است.

پژوهش حاضر به طرق زیر می‌تواند باعث تقویت ادبیات پژوهش شود. (۱) در پژوهش حاضر از داده‌های جفت (زن و شوهر) استفاده می‌شود. این کار امکان تایید یافته‌های قبلی در خصوص وجود رابطه بین سواد مالی و مدیریت مالی خانواده را فراهم می‌کند. (۲) استفاده از داده‌های جفت امکان تصحیح دقیق سوءگیری‌های ناشی از به‌کارگیری روش‌های معمول که مبتنی بر خوداظهاری است را فراهم می‌کند (پادسکاف<sup>۸</sup> و همکاران،

۲۰۰۳). (۳) در پژوهش حاضر یک رویکرد جدید برای درک و تحلیل صحیح گزارش‌های متناقض زوجین در خصوص اینکه چه کسی مدیر مالی خانوار است، ارائه می‌شود. (۴) در نهایت، در پژوهش حاضر مدیریت مالی خانوار در سه مرحله پیشنهاد، تصمیم‌گیری و اجرا مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد.

### مبانی نظری پژوهش

چارچوب مفهومی استفاده شده در پژوهش حاضر از تلفیق دو مدل توسعه سرمایه انسانی<sup>۹</sup> و مدل قدرت چانه‌زنی درون خانواده<sup>۱۰</sup> حاصل شده است (مک‌الروی و هورنی<sup>۱۱</sup>، ۱۹۸۱). چانه‌زنی درون خانواده بیانگر مذاکرات صورت گرفته بین اعضای خانواده در خصوص موضوعاتی همچون پس‌انداز، مصرف، تحصیل و کار می‌باشد.

### توسعه درون خانواری سواد مالی - مدل سرمایه انسانی

سواد مالی، دانش درک مفاهیم پایه‌ای علوم اقتصادی و مالی بوده و بیانگر توانایی به‌کارگیری این دانش و سایر مهارت‌های مالی برای مدیریت بهینه منابع مالی است (هیوستون، ۲۰۱۰). این تعریف مبتنی بر دیدگاه بکر (۱۹۶۲) است. بدین معنی که سرمایه انسانی مجموعه دانش و مهارت‌هایی است که می‌تواند از منابعی همچون آموزش، تجربه و جامعه‌پذیری به‌دست آید. از این سرمایه می‌توان برای تامین کالاهای عمومی خانوار که مورد نیاز تمامی اعضا است، استفاده کرد. کالاهای عمومی خانوار شامل کالاها و خدماتی (مانند خرید، آشپزی، نظافت و مراقبت از کودکان) است که از سوی اعضای خانوار برای استفاده کل اعضا و بدون دریافت هرگونه دستمزدی تولید می‌شوند. پذیرش این دیدگاه بیانگر این نکته است که مدیریت مالی نقش مهمی در فرایند تولید کالاهای عمومی خانوار دارد. بر این اساس ترکیب دانش و مهارت‌های مالی می‌تواند به‌صورت بخشی از سرمایه انسانی تجلی یابد.

این ایده برای اولین بار از سوی دلاونده<sup>۱۲</sup> و همکاران (۲۰۰۸) مطرح و سپس توسط جاپلی و پادولا<sup>۱۳</sup> (۲۰۱۳) توسعه یافت. براساس مبانی این تئوری (لحاظ شدن دانش و مهارت مالی به‌عنوان بخشی از سرمایه انسانی) تحصیل دانش مالی نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود. از دیدگاه این محققان، سرمایه‌گذاری در دانش مالی براساس تهاوتر منافع نهایی با هزینه نهایی صورت می‌گیرد. به‌طور خاص منافع بیانگر نرخ بازده مورد انتظار از دارایی‌های شخصی و هزینه نیز بیانگر تقویت توانایی‌های شناختی و هزینه‌های آموزش و یا مشاوره مالی است. با این حال همان‌گونه که لوساردی و همکاران (۲۰۱۷) اظهار می‌دارد ممکن است سطحی از ناآگاهی مالی مطلوب باشد. زیرا تحصیل دانش مالی پرهزینه بوده و دسترسی به دانش مالی بیشتر نمی‌تواند برای همگان سودمند باشد. همچنین قرار نیست همیشه همه سرمایه‌گذاری‌ها منتج به سود و منفعت شوند.

مدل‌های اقتصادی مبتنی بر عامل (پیش‌بینی تصمیمات) اغلب درخصوص این واقعیت که اکثر بزرگسالان متاهل بوده و دارای زندگی مشترک هستند، تمرکز دارند. در خانوارها اغلب مدیریت امور مالی به‌صورت مشترک اما به احتمال زیاد نابرابر انجام می‌شود. در بسیاری از خانوارها بخش اصلی مدیریت امور مالی بر عهده شریک آگاه به مسائل مالی است (وارد و لینچ<sup>۱۴</sup>، ۲۰۱۹). این شریک ممکن است توسعه دانش مالی را برای ایفای هرچه بهتر وظایف محوله ضروری تشخیص دهد. در مقابل شریک غیرمتخصص ممکن است تشخیص دهد که از طریق واگذاری تصمیمات مالی به شریک آگاه می‌تواند خود را از تحصیل سواد مالی بی‌نیاز بداند (هسو، ۲۰۱۶). آن‌دسته از شرکایی

که در مدیریت مالی دخیل هستند باید از انگیزه قوی برای تحصیل سواد مالی آن‌هم جهت انجام هرچه بهتر وظایف محوله برخوردار باشند (ماتیا و همکاران، ۲۰۱۷). در نتیجه فرض بر این است افرادی که بیشتر درگیر مسائل مالی هستند، سواد مالی را می‌توانند از طریق تجربه نیز کسب کنند. این فرض با تئوری‌های یادگیری ضمن انجام کار و رویکرد عملی به یادگیری سازگار است (باود و همکاران، ۲۰۱۳). علاوه بر این، آن‌دسته از شرکای دخیل در مدیریت مالی خانوار می‌بایست از انگیزه لازم جهت صرف وقت، انرژی و پول برای تقویت سرمایه انسانی مالی مورد نیاز (سواد مالی) برخوردار باشند. این مورد در پژوهش‌های (دلوانده و همکاران، ۲۰۰۸)، (جاپلی و پادولا، ۲۰۱۳) و (لوساردی و همکاران، ۲۰۱۷) نیز مورد تأکید قرار گرفته است.

### توسعه درون خانواری سواد مالی - مدل قدرت چانه‌زنی

مدل قدرت چانه‌زنی<sup>۱۵</sup> درون خانواده از طریق تأکید بر توزیع اختیارات تصمیم‌گیری بین زوجین باعث درک هرچه بهتر ارتباط بین مدیریت مالی و سواد مالی در سطح خانوار می‌شود. بر خلاف نظریه الگوی واحد (بکر، ۱۹۹۱)، طبق الگوی چانه‌زنی زوجین به‌عنوان عوامل جداگانه تلقی شده که هریک دارای ترجیحات و توابع مطلوبیت مختص به خود هستند. این تفاوت‌ها باعث بروز اصطکاک در بین زوجین شده و آنان را تشویق به مذاکره در خصوص تعیین سهم نسبی هریک در تصمیم‌گیری‌ها می‌کند. در پژوهش‌های متعددی همچون الدر و رودولف<sup>۱۶</sup> (۲۰۰۳) و (فرایدبرگ و وب<sup>۱۷</sup>، ۲۰۰۶) کارآیی و اثربخشی این مدل‌ها در خصوص تصمیم‌گیری‌های مالی و مدیریت مالی خانوار به اثبات رسیده است.

منابع قدرت چانه‌زنی عمدتاً شامل منابع فردی و خانوادگی همچون تحصیلات، سن، درآمد و ثروت می‌شود. در سطح خانوار قدرت چانه‌زنی بر روند انتخاب مدیر مالی اثرگذار است، آن‌دسته از زوجینی که از توانایی لازم برای تصدی مدیریت مالی خانوار برخوردار هستند به نوعی ملزم به اختصاص زمان بیشتر برای کسب تجربه و سرمایه‌گذاری در سرمایه انسانی مالی (سواد مالی) هستند. این در حالی است که زمان اختصاص داده شده از سوی این زوج برای تولید معمولی خانوار کاهش می‌یابد (ماتیا و همکاران، ۲۰۱۷). در کنار نتایج حاصل از مدل سرمایه انسانی، این موضوع نشان می‌دهد تصدی جایگاه مدیر مالی خانوار انگیزه بیشتری را برای توسعه سواد مالی ارائه می‌دهد. زیرا مدیران مالی خانوار احساس مسئولیت بیشتری داشته و از انگیزه و اراده قوی برای توسعه سواد مالی خود برخوردار هستند.

عموماً به دلایل زیر، در سطح خانوار تشخیص صریح تصمیم‌گیرنده مالی (مدیر مالی) به راحتی میسر نیست. (۱) در بسیاری از خانوارها تصمیمات مالی به صورت مشترک اتخاذ می‌شود (کیم و همکاران، ۲۰۱۷). (۲) از آنجایی که برداشت هریک از زوجین از تقسیم مسئولیت‌های مالی خانوار متفاوت است، لذا احتمالاً اختلافات درون خانوار نسبت به واگذاری مسئولیت مدیر مالی به یکی از زوجین می‌تواند در قالب خوداظهاری هریک از زوجین بروز کند. براساس نتایج پژوهش‌هایی همچون اِشِنی‌باوم و میدر<sup>۱۸</sup> (۲۰۱۳) و (جانستون و همکاران، ۲۰۱۵) از بین هر سه زوج، اظهارات یک زوج در خصوص تشخیص این‌که کدام‌یک مسئول مالی خانوار هستند، با یکدیگر همخوانی نداشت. در نتیجه استنباط هر یک از زوجین در خصوص تصمیم‌گیری‌های مالی زمانی قابل اتکا است که مورد تایید شریک دیگر نیز باشد. بنابراین کسب اطلاعات به‌طور هم‌زمان از هر دو شریک می‌تواند مبنای قابل اتکایی در خصوص نحوه تقسیم مسئولیت‌های مالی بین زوجین ارائه دهد.

به اعتقاد وارد و لینچ (۲۰۱۹) درخصوص سواد مالی، نباید شرکای یک خانوار را فقط به‌صورت انفرادی در نظر گرفت، بلکه در عوض باید آنان را به‌عنوان بخشی از یک چیز بزرگ‌تر فرض کرد. بدین معنی که هر خانوار یک سیستم شناختی وابسته به یکدیگر بوده که در آن هریک از شرکا می‌توانند به تخصص و مهارت شریک دیگر اتکا کنند. تابحال پژوهش‌های معدودی همچون فونسکا و همکاران (۲۰۱۲)، هسو (۲۰۱۶)، وارد و لینچ (۲۰۱۹) و بیالولسکی و همکاران (۲۰۲۰) اقدام به استفاده از پیش‌بینی‌های مدل‌های توسعه سواد مالی در یک محیط درون خانواری کرده‌اند. هدف دو پژوهش اول تبیین شکاف جنسیتی در زمینه سواد مالی خانوار بود. براساس نتایج پژوهش‌های سوم و چهارم افراد سواد مالی خود را براساس اصل "نیاز به دانستن" توسعه داده و به‌جای یادگیری همه چیز فقط در آن حوزه‌هایی که قرار است تصمیم‌گیری کنند، مبادرت به کسب تخصص و مهارت می‌کنند. براین اساس شرکایی که مسئولیت‌چندانی در بخش مالی خانوار ندارند از اختصاص وقت و انرژی لازم برای تحصیل سواد مالی اجتناب کرده زیرا مطمئن هستند که در صورت نیاز می‌توانند به شریک دارای تخصص در این زمینه مراجعه کنند. مبنای پژوهش وارد و لینچ (۲۰۱۹) براساس سیستم حافظه تعاملی<sup>۱۹</sup> استوار بود. در این سیستم هریک از شرکای خانوار از دیگری به‌عنوان یک منبع خارجی برای دستیابی به تخصص مورد نیاز استفاده می‌کند. همچنین طبق نتایج این پژوهش هرچه مسئولیت مالی شریکی در یک خانوار افزایش می‌یابد به‌همان نیز احتمال توسعه سواد مالی وی نیز افزایش می‌یابد. بنابراین سواد مالی شریکی که مسئولیت مالی ندارد با افزایش مدت رابطه توسعه نمی‌یابد.

پژوهش حاضر تلاش دارد تا محدودیت‌های پیش‌روی پژوهش‌های قبلی را به حداقل ممکن برساند. (۱) هرچند هسو (۲۰۱۶) اطلاعاتی را از هر دو زوج یک خانوار گردآوری کرد، اما نمونه آماری وی شامل افراد بالای ۵۰ سال بود. در مقابل پژوهش حاضر از نمونه آماری بالای ۲۰ سال استفاده می‌کند. (۲) هرچند در پژوهش وارد و لینچ (۲۰۱۹) ذکر شده است که برای تحلیل داده‌ها از رگرسیون کانونی استفاده شده است، اما در واقع تحلیل آنان شامل هیچ داده دوتایی نبوده، زیرا داده‌های مربوط به سهم نسبی هریک از شرکا در تصمیم‌گیری‌های مالی بر اظهارات یک زوج و نه هر دو زوج مبتنی است. برای تعیین سهم نسبی هریک از شرکا در مدیریت مالی خانوار، از یک ابزار مشترک استفاده شد. داده‌های گردآوری شده متعلق به هریک از شرکا با یکدیگر مقایسه شدند. این کار نه تنها بیانگر میزان ناسازگاری‌های موجود بوده، بلکه شامل راه‌کارهایی برای تبیین دلایل آنها نیز می‌باشد. (۳) نمونه مورد استفاده پژوهش فونسکا و همکاران (۲۰۱۲) شامل ۱۳۱۸ مورد زوج بود. اما تنها برای ۲۰۸ مورد گزارش دوتایی گردآوری شده بود. همچنین تحلیل آماری این پژوهش برای کل نمونه بوده و لذا دربرگیرنده نمونه‌های دوتایی نبود. بدین معنی که آنان وابستگی متقابل بین شرکا را کنترل نکردند. برای رفع این مسئله می‌توان از رگرسیون چند سطحی دوتایی برای تجزیه و تحلیل داده‌های دوتایی استفاده کرد (پرسیادو<sup>۲۰</sup> و همکاران، ۲۰۱۶).

### مبانی نظری تدوین فرضیه‌ها

در ادامه نوبت به آزمون فرضیه‌های پژوهش می‌رسد. در تدوین فرضیه‌ها از مبانی نظری مرتبط با توسعه مالی به‌عنوان حالت خاص سرمایه انسانی و همچنین یافته‌های پژوهش‌های قبلی مرتبط که موید این مبانی نظری در درون خانواده هستند، استفاده شده است. براساس ملاحظات مدل سرمایه انسانی (بکر، ۱۹۶۲) و همچنین این

استدلال که سواد مالی نوعی از سرمایه انسانی است که نیازمند توجه خاص بوده و در ضمن می‌تواند از طریق تجربه نیز به دست آید (دلونده و همکاران، ۲۰۰۸)، می‌توان فرضیه اول را به شرح زیر تدوین کرد:

**فرضیه ۱:** بین سواد مالی و مشارکت زوجین در مدیریت مالی خانوار رابطه مثبتی وجود دارد.

بر اساس مدل چانه‌زنی درون خانواری مک‌الروی و هورنی (۱۹۸۱) عموماً پست مدیر مالی در خانوارها به شریک دارای سواد و توان مالی بیشتر تعلق می‌گیرد. این عامل به نوبه خود باعث می‌شود تا این شریک برای توسعه سواد مالی خود سرمایه‌گذاری بیشتری کرده و همچنین از طریق یادگیری ضمن انجام کار بتواند بر سواد مالی خود بیفزاید. در کل، این شریک نسبت به شریک غیرمدیر مالی از سواد مالی بالاتری برخوردار است. بنابراین می‌توان فرضیه دوم را به شرح زیر تدوین کرد:

**فرضیه ۲:** بین سواد مالی و تصدی پست مدیر مالی خانوار رابطه مثبتی وجود دارد.

بر اساس یافته‌های پژوهش‌هایی همچون ایوب و همکاران (۲۰۱۵) و خوار و سارور<sup>۲۱</sup> (۲۰۲۱) متغیرهای جمعیت‌شناختی از جمله عوامل موثر بر سواد مالی خانوار هستند. در همین راستا فرض می‌شود بین سواد مالی زوجین و متغیرهای جمعیت‌شناختی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنابراین، می‌توان فرضیه سوم را به شرح زیر تدوین کرد:

**فرضیه ۳:** بین سواد مالی و متغیرهای جمعیت‌شناختی رابطه مثبتی وجود دارد.

### روش‌شناسی پژوهش

**نمونه:** نمونه استفاده شده در این پژوهش شامل هر دو طرف یک زندگی مشترک بود. پرسشنامه استفاده شده در این پژوهش شامل اطلاعاتی در خصوص ویژگی‌های جمعیت‌شناختی (مانند جنسیت، سن، درآمد، تحصیلات، مدت زمان رابطه و اندازه محل سکونت)، سواد مالی، رفتارهای مالی و مسئولیت‌های مالی هر دو زوج بود. همچنین پاسخ‌دهندگان به مجموعه‌ای از سوالاتی که بتواند زمینه ارزیابی عینی و مستقل میزان سواد مالی زوجین را فراهم نماید، پاسخ دادند. در کل، پرسشنامه استفاده شده شامل ۳۴ سوال اختصاصی بود. سوالات پرسشنامه از ادبیات پژوهش به‌ویژه پژوهش‌های بارالا و ماتپچوک<sup>۲۲</sup> و همکاران (۲۰۲۰) و بیالوولسکی و همکاران (۲۰۲۰) اقتباس شده است.

پرسشنامه‌ها در فصل زمستان ۱۴۰۱ تکمیل و داده‌ها نیز از طریق آنلاین و آفلاین گردآوری شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل ۲۱۳ زوج ساکن در استان‌های کردستان و خوزستان بودند که به صورت مستقل از یکدیگر به سوالات پاسخ دادند.

**مقیاس‌ها:** بنابر پژوهش‌های آگود و والستاد<sup>۲۳</sup> (۲۰۱۶) و نژاد و جاوید (۲۰۱۸) قدرت تبیینی سواد مالی ارزیابی شده به صورت عینی (میدانی) با سواد مالی ارزیابی شده به صورت خوداظهاری (تصورات ذهنی) یکسان نیست. لذا در این پژوهش از هر دو این مقیاس‌ها برای ارزیابی سواد مالی استفاده شده است. ابتدا از پاسخ‌دهندگان درخواست گردید تا سواد مالی خود را در قالب سوال زیر ارزیابی کنند. در کل، سواد مالی خود را چگونه ارزیابی می‌کنید؟ (خیلی کم تا خیلی زیاد). پس از گردآوری پاسخ‌ها، گزینه‌های ۱ الی ۳ به‌عنوان عدم برخوردار از سواد مالی ذهنی و گزینه‌های ۴ و ۵ نیز به‌عنوان برخوردار از سواد مالی ذهنی فرض شدند. بر این اساس سواد مالی ذهنی شامل دو حالت "وجود دارد" و "وجود ندارد" دسته‌بندی شد.

برای ارزیابی عینی سواد مالی از ابزار Big Five که طراحی شده برای ارزیابی توانمندی مالی آمریکایی‌ها است، استفاده شده است. این ابزار شامل پنج سوال دارای یک گزینه صحیح بود. دو سوال آن مربوط به مهارت‌های عددی و سه سوال دیگر مربوط به ارزیابی اولیه پاسخ‌دهندگان از محصولات مالی بود. معیار کلی سواد مالی عینی از مجموع پاسخ‌های صحیح داده شده به این پنج سوال محاسبه شد. بدین معنی افرادی حداقل به سه سوال از پنج سوال پاسخ درست داده بودند به‌عنوان برخوردار از سواد مالی عینی فرض شده و افرادی کمتر از سه سوال پاسخ درست داده بودند به‌عنوان عدم برخوردار از سواد مالی عینی فرض شدند.

**مشارکت در مدیریت مالی خانوار:** در این بخش از مبانی نظری همچون مدل توسعه سرمایه انسانی (بکر، ۲۰۰۹)، تئوری‌های یادگیری ضمن انجام کار (دیویی، ۱۹۳۸)، رویکرد عملی به یادگیری (باود و همکاران، ۲۰۱۳) و آموزش تجربی (وارد و لینچ، ۲۰۱۹) استفاده شده است. در این پژوهش، مشارکت زوجین در مدیریت مالی خانوار شامل چهار حوزه مدیریت مالی زیر بود: (۱) خرید و حسابداری خانواده از جمله پرداخت صورتحساب‌ها (۲) پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، (۳) دریافت وام و بازپرداخت بدهی‌ها (۴) بیمه. برای سنجش هر یک از موارد فوق از چهار سوال استفاده شده است. هر یک از سوالات در قالب طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای بود. میانگین سوالات هر حوزه محاسبه شده و سپس مورد استفاده قرار گرفتند.

**تقسیم مسئولیت‌های مالی:** در این بخش از مبانی نظری الگوی چانه‌زنی استفاده شده است. در این پژوهش شناسایی زوج مسئول مالی و زوج غیرمسئول مالی در سه حوزه مدیریت مالی خانوار (پیشنهاد اقدامات مالی، تصمیم‌گیری در خصوص اقدامات مالی پیشنهاد شده، اجرا و عملیاتی کردن تصمیمات اتخاذ شده) انجام شد. برای سنجش هر حوزه‌سازه از چهار سوال استفاده شده است. امتیازدهی به سوالات بر مبنای ۱۰۰ بود. بنابراین زوجی که حداقل ۵۰ امتیاز از ۱۰۰ امتیاز را کسب کند، به‌عنوان مسئول مالی خانواده شناسایی شد. این کار براساس اظهارات پاسخ‌دهندگان صورت گرفت. با توجه به عدم استقلال داده‌ها از یکدیگر (زوجین)، برای شناسایی فرد متصدی پست مدیر مالی خانوار از رگرسیون چند سطحی (آمیخته) دوتایی استفاده شده است.

### تحلیل آماری

برای ارزیابی توافق زوجین درخصوص تقسیم مسئولیت‌های مالی، از ضریب کاپای کوهن استفاده شده است. ضریب کاپای کوهن بیانگر میزان توافق بین دو فرد، پدیده و یا منبع تصمیم‌گیری است که هر یک به صورت جداگانه اقدام به ارزش‌گذاری متغیر مورد نظر می‌کنند. برای بررسی ارتباط بین سواد مالی، مشارکت اعلام شده از رگرسیون لجستیک و برای بررسی ارتباط بین سواد مالی و تقسیم مسئولیت مالی از مدل‌سازی چندسطحی رگرسیون دوتایی استفاده شد، تا به‌طور همزمان دیدگاه‌های هر دو شریک را مدنظر قرار دهد (سایر و کلوت<sup>۲۴</sup>، ۲۰۰۵).

### یافته‌های پژوهش

**آمار توصیفی:** در این بخش ابتدا برخی از اطلاعات مهم جمعیت‌شناختی پژوهش ارائه می‌شود (جدول

شماره ۱).

جدول ۱: آمار توصیفی پژوهش

متغیر	گزاره	تعداد	درصد	متغیر	گزاره	تعداد	درصد
سن	کمتر از ۳۰ سال	۱۸۲	۴۲/۷	مدت زمان ازدواج	۲ تا ۵ سال	۱۲۰	۲۸/۳
	۳۰ تا ۴۰ سال	۱۴۷	۳۴/۵		۵ تا ۱۰ سال	۱۴۸	۳۴/۷
	۴۰ تا ۵۰ سال	۶۵	۱۵/۳		بیشتر از ۱۰ سال	۱۰۲	۲۳/۹
	بیشتر از ۵۰ سال	۳۲	۷/۵		دیپلم و پایین‌تر	۹۱	۲۱/۴
تفاوت سنی	کمتر از ۱ سال	۶۲	۱۴/۶	تحصیلات	فوق دیپلم	۶۳	۱۴/۸
	۱ تا ۳ سال	۱۳۶	۳۱/۹		لیسانس	۱۶۹	۳۹/۷
	۳ تا ۵ سال	۱۱۴	۲۶/۸		فوق لیسانس و بالاتر	۱۰۳	۲۴/۱
	۵ تا ۱۰ سال	۱۰۲	۲۳/۹		کمتر از ۱۰ میلیون	۱۶۸	۳۹/۴
جمعیت شهر محل سکونت	بیشتر از ۱۰ سال	۱۲	۲/۸	درآمد ماهیانه خانوار	۱۰ تا ۱۵ میلیون	۱۳۸	۳۲/۴
	کمتر از ۵۰ هزار نفر	۸۸	۲۰/۷		۱۵ تا ۲۰ میلیون	۵۰	۱۱/۷
	۵۰ تا ۱۰۰ هزار نفر	۱۱۰	۲۵/۸		۲۰ تا ۲۵ میلیون	۲۶	۶/۲
	۱۰۰ تا ۲۰۰ هزار نفر	۹۰	۲۱/۱		۲۵ تا ۳۰ میلیون	۲۴	۵/۶
	۲۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر	۷۸	۱۸/۳		بیشتر از ۳۰ میلیون	۲۰	۴/۷
	بیشتر از ۵۰۰ هزار نفر	۶۰	۱۴/۱				

طبق جدول فوق سن و تحصیلات بیشتر پاسخ‌دهندگان به ترتیب ۳۰ تا ۴۰ سال (۳۴/۵ درصد) و لیسانس (۳۹/۷ درصد) بود. همچنین تفاوت سنی زوجین و مدت زمان ازدواج آنان به ترتیب ۱ تا ۳ سال (۳۱/۹ درصد) و ۵ تا ۱۰ سال (۳۴/۷ درصد) بود. بیشتر پاسخ‌دهندگان در شهرهایی با جمعیت ۵۰ تا ۱۰۰ هزار نفر (۲۵/۸ درصد) ساکن بودند. در نهایت، درآمد ماهیانه بیشتر خانوارهای شرکت‌کننده در این پژوهش بین ۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان (۳۲/۴ درصد) بود.

### یافته‌های مربوط به فرضیه اول

**فرضیه ۱:** بین سواد مالی و مشارکت زوجین در مدیریت مالی خانوار رابطه مثبتی وجود دارد.

در آزمون این فرضیه سواد مالی به دو بخش ذهنی و عینی و مشارکت زوجین در مدیریت مالی نیز به چهار بخش خرید و حسابداری خانواده از جمله پرداخت صورت‌حساب‌ها، دریافت وام و بازپرداخت بدهی‌ها، پس‌انداز و سرمایه‌گذاری و بیمه تفکیک شده‌اند. بدین ترتیب این فرضیه شامل دو متغیر وابسته و چهار متغیر مستقل است. برای آزمون این فرضیه از رگرسیون لجستیک باینری استفاده شده است. نتایج حاصل به شرح زیر است.

جدول ۲. نتایج برازش مدل رگرسیونی لجستیک برای سواد مالی ذهنی

متغیر	آماره والد	درجه آزادی	سطح معناداری	ضریب بتا (B)	Exp (B)
خرید و حسابداری	۱۵/۶۸۶	۱	۰/۰۰۰	۰/۸۰۳	۲/۲۳۱
دریافت و بازپرداخت وام	۱۷/۳۸۰	۱	۰/۰۰۰	۰/۸۱۳	۲/۲۵۶
پس‌انداز و سرمایه‌گذاری	۱۴/۷۳۴	۱	۰/۰۰۰	۰/۸۲۲	۲/۲۷۴
بیمه	۱۱/۰۷۲	۱	۰/۰۰۱	۰/۷۳۴	۲/۰۸۲

باتوجه به سطح معناداری به‌دست آمده (کمتر از ۰/۰۱)، می‌توان اظهار داشت در سطح معناداری ۹۹ درصد بین سواد مالی ذهنی زوجین و مشارکت آنان در مدیریت مالی خانوار رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در رگرسیون لجستیک اهمیت نسبت بخت‌ها (ExpB) به مراتب بیشتر از ضرایب رگرسیونی (B) است. نسبت

بخت‌ها نشان می‌دهد کمیت مورد نظر، احتمال وقوع متغیر وابسته را چند برابر افزایش و یا کاهش می‌دهد. برای مثال هر واحد افزایش در فرایند خرید و حسابداری خانوار مستلزم ۲/۲۳۱ واحد افزایش در سواد مالی ذهنی است.

جدول ۳. نتایج برازش مدل رگرسیونی لجستیک برای سواد مالی عینی

متغیر	آماره والد	درجه آزادی	سطح معناداری	ضریب بتا (B)	Exp (B)
خرید و حسابداری	۱۳/۵۵۱	۱	۰/۰۰۰	۰/۷۳۰	۲/۰۷۵
دریافت و بازپرداخت وام	۱۲/۵۱۲	۱	۰/۰۰۰	۰/۶۶۳	۱/۹۴۱
پس‌انداز و سرمایه‌گذاری	۱۰/۶۰۳	۱	۰/۰۰۱	۰/۶۳۷	۱/۸۹۰
بیمه	۱۱/۰۳۰	۱	۰/۰۰۱	۰/۶۷۹	۱/۹۷۳

باتوجه به سطح معناداری به‌دست آمده (کمتر از ۰/۰۱)، می‌توان اظهار داشت در سطح معناداری ۹۹ درصد بین سواد مالی عینی زوجین و مشارکت آنان در مدیریت مالی خانوار رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. برای مثال هر واحد افزایش در فرایند پس‌انداز و سرمایه‌گذاری خانوار مستلزم ۱/۸۹۰ واحد افزایش در سواد مالی عینی است.

#### یافته‌های مربوط به فرضیه دوم

**فرضیه ۲:** بین سواد مالی و تصدی پست مدیر مالی خانوار رابطه مثبتی وجود دارد.

در این پژوهش برای شناسایی فرد متصدی پست مدیر مالی خانوار از سه سازه (۱) پیشنهاد اقدامات مالی، (۲) تصمیم‌گیری نسبت به اقدامات پیشنهاد شده، (۳) اجرا و عملیاتی کردن تصمیمات اتخاذ شده، استفاده شده است. در ابتدا برای اطمینان از میزان توافق زوجین نسبت به هر یک از سه سازه از ضریب کاپا استفاده شده است. نتایج این آزمون به شرح جدول زیر است.

جدول ۴. ضریب کاپای سازه‌ها

مرحله/سازه	ضریب کاپا	آماره t	سطح معناداری
پیشنهاد اقدامات مالی	-۰/۰۸۳	-۴/۳۳۹	۰/۰۰۰
تصمیم‌گیری نسبت به اقدامات پیشنهاد شده	-۰/۰۸۰	-۴/۱۶۶	۰/۰۰۰
اجرا و عملیاتی کردن تصمیمات اتخاذ شده	-۰/۰۹۵	-۴/۱۴۳	۰/۰۰۰

باتوجه به این‌که سطح معناداری هر یک از سازه‌ها کمتر از ۰/۰۱ است، لذا در سطح اطمینان ۹۹ درصد بین زوجین در خصوص فرد متصدی پست مدیر مالی خانوار توافق وجود دارد. اما از آنجایی‌که ضریب کاپای هر سه سازه کمتر از ۰/۲۰ است لذا میزان این توافق در سطح پایینی قرار دارد (گوت، ۲۰۱۴).

پس از اطمینان از وجود توافق بین زوجین نسبت به واگذاری پست مدیر مالی به یکی از زوجین، برای شناسایی زوج متصدی پست مدیر مالی از رگرسیون چند سطحی (آمیخته) دوتایی استفاده شد. معمولاً برای جلوگیری از وقوع خطای مثبت نادرست (پیش‌بینی نادرست رخداد به‌وقوع پیوسته) که عموماً به‌واسطه جامعه آماری و یا ساختارهای مرتبط با یکدیگر به‌وقوع می‌پیوندد، از رگرسیون آمیخته استفاده می‌شود. این رگرسیون از طریق اعمال یک‌سری اصلاحات، باعث افزایش توان پیش‌بینی مدل می‌شود. نتایج حاصل از رگرسیون آمیخته برای هر یک از سه سازه مورد نظر به شرح جداول زیر است.

جدول ۵. نتایج حاصل از رگرسیون آمیخته خطی (متغیر وابسته: سواد مالی ذهنی)

مرحله/سازه	جنسیت	ضریب	درجه آزادی	آماره t	سطح معناداری
شناسایی	مرد	۰/۲۶۸	۴۲۱/۱۷۲	۲۶/۵۹۸	۰/۰۰۰
	زن	-۰/۰۱۶	۴۲۱/۱۳۱	-۱/۶۰۵	۰/۱۰۹
تصمیم‌گیری	مرد	۰/۲۵۹	۴۲۲/۷۴۱	۲۷/۱۴۱	۰/۰۰۰
	زن	-۰/۰۲۲	۴۲۲/۸۶۳	-۲/۳۹۸	۰/۰۲۲
اجرا	مرد	۰/۲۲۵	۴۱۷/۸۳۲	۲۴/۷۱۷	۰/۰۰۰
	زن	-۰/۰۰۹	۴۱۸/۰۸۳	-۱/۰۳۰	۰/۳۰۴

با توجه به سطح معناداری هر سه مرحله برای مردان، مشخص می‌شود اذهان عمومی جامعه آماری مورد مطالعه بر این است که پست مدیریت مالی خانوار عمدتاً بر عهده مردان قرار داشته و زنان فقط در مرحله تصمیم‌گیری آن‌هم به صورت خیلی ضعیف مشارکت دارند. همچنین براساس ضرایب مندرج در جدول فوق می‌توان اظهار داشت که برای مثال یک واحد افزایش در مرحله شناسایی مستلزم افزایش ۰/۲۶۸ واحد دانش مالی ذهنی مردان است.

جدول ۶. نتایج حاصل از رگرسیون آمیخته خطی (متغیر وابسته: سواد مالی عینی)

مرحله/سازه	جنسیت	ضریب	درجه آزادی	آماره t	سطح معناداری
شناسایی	مرد	۰/۲۴۶	۴۲۰/۳۲۸	۲۲/۰۸۶	۰/۰۰۰
	زن	۰/۰۰۱	۴۲۰/۳۷۶	۰/۰۷۹	۰/۹۳۷
تصمیم‌گیری	مرد	۰/۲۲۳	۴۱۵/۸۶۶	۲۱/۸۴۳	۰/۰۰۰
	زن	-۰/۰۰۹	۴۱۶/۵۶۲	-۰/۸۳۴	۰/۴۰۵
اجرا	مرد	۰/۲۰۵	۴۲۰/۳۳۶	۲۰/۶۰۵	۰/۰۰۰
	زن	-۰/۰۰۵	۴۲۰/۵۱۸	-۰/۵۲۱	۰/۶۰۳

با توجه به سطح معناداری هر سه مرحله برای مردان مشخص می‌شود در جامعه آماری مورد مطالعه در واقعیت (عمل) پست مدیریت مالی خانوار عمدتاً بر عهده مردان قرار دارد. همچنین براساس ضرایب مندرج در جدول فوق می‌توان اظهار داشت که برای مثال یک واحد افزایش در مرحله شناسایی مستلزم افزایش ۰/۲۴۶ واحد دانش مالی عینی مردان است.

### یافته‌های مربوط به فرضیه سوم

**فرضیه ۳:** بین سواد مالی و متغیرهای جمعیت‌شناختی رابطه مثبتی وجود دارد.

در این پژوهش متغیرهای جمعیت‌شناختی شامل هفت متغیر جنسیت، سن، تحصیلات، مدت زمان ازدواج، تفاوت سنی، درآمد ماهیانه خانوار و جمعیت شهر محل سکونت است. در اینجا نیز سواد مالی به دو بخش ذهنی و عینی تفکیک می‌شود. برای آزمون این فرضیه از رگرسیون لجستیک باینری استفاده شده است.

جدول ۷. نتایج برازش مدل رگرسیونی لجستیک برای سواد مالی ذهنی

متغیر	آماره والد	درجه آزادی	سطح معناداری	ضریب بتا (B)	Exp (B)
جنسیت	۴/۵۱۰	۱	۰/۰۳۴	-۰/۴۴۰	۰/۶۴۴
سن	۰/۰۹۳	۱	۰/۷۶۰	-۰/۰۴۸	۰/۹۵۲
تحصیلات	۱۶/۸۰۱	۱	۰/۰۰۰	۰/۴۱۱	۱/۵۰۸
مدت زمان ازدواج	۰/۰۹۹	۱	۰/۷۵۳	-۰/۰۵۰	۰/۹۵۲

متغیر	آماره والد	درجه آزادی	سطح معناداری	ضریب بتا (B)	Exp (B)
تفاوت سنی	۲/۸۰۹	۱	۰/۰۹۴	۰/۱۸۲	۱/۲۰۰
درآمد ماهیانه خانوار	۳/۸۹۷	۱	۰/۰۴۸	۰/۱۷۴	۱/۱۹۰
جمعیت شهر محل سکونت	۱/۰۰۷	۱	۰/۳۱۶	-۰/۰۸۹	۰/۹۱۵

براساس نتایج مندرج در جدول فوق سه متغیر جنسیت، تحصیلات و درآمد ماهیانه خانوار بر سواد مالی ذهنی تاثیرگذار هستند. بدین معنی که سواد مالی ذهنی زنان به میزان  $(1 \div 0.644)$  واحد کمتر از مردان است. همچنین به ازای یک واحد افزایش در مقطع تحصیلی زوجین سواد مالی ذهنی آنان به میزان  $1/508$  واحد افزایش می‌یابد. در نهایت هر واحد افزایش در درآمد ماهیانه زوجین باعث افزایش سواد مالی ذهنی آنان به میزان  $1/190$  واحد می‌شود.

جدول ۸. نتایج برازش مدل رگرسیونی لجستیک برای سواد مالی عینی

متغیر	آماره والد	درجه آزادی	سطح معناداری	ضریب بتا (B)	Exp (B)
جنسیت	۴/۲۴۹	۱	۰/۰۳۹	-۰/۴۲۳	۰/۶۵۵
سن	۰/۶۸۱	۱	۰/۴۰۹	-۰/۱۲۸	۰/۶۸۱
تحصیلات	۷/۲۲۳	۱	۰/۰۰۷	۰/۲۶۲	۷/۲۲۳
مدت زمان ازدواج	-۰/۷۹۵	۱	۰/۳۷۳	۰/۱۳۸	۰/۷۹۵
تفاوت سنی	۲/۰۳۳	۱	۰/۱۵۴	۰/۱۵۲	۲/۰۳۳
درآمد ماهیانه خانوار	۰/۴۵۵	۱	۰/۵۰۰	-۰/۰۵۷	۰/۴۵۵
جمعیت شهر محل سکونت	۰/۳۷۴	۱	۰/۵۴۱	-۰/۰۵۳	۰/۳۷۴

براساس نتایج مندرج در جدول فوق دو متغیر جنسیت و تحصیلات بر سواد مالی عینی تاثیرگذار هستند. بدین معنی که سواد مالی عینی زنان به میزان  $(1 \div 0.655)$  واحد کمتر از مردان است. همچنین به ازای یک واحد افزایش در مقطع تحصیلی زوجین سواد مالی عینی آنان به میزان  $7/223$  واحد افزایش می‌یابد.

### بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین سواد مالی و مشارکت زوجین در مدیریت مالی خانوار بود. هر چند می‌توان کمبودهای مرتبط با سواد مالی را از طریق سیاست‌گذاری‌های مناسب و بهبود جامعه‌پذیری مالی جبران کرد (بیالوولسکی و همکاران، ۲۰۲۰)، اما راه‌کارهای ارائه شده در زمینه تقسیم مسئولیت مالی در خانوارها ناچیز است. یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند در این زمینه موثر واقع شود. بدین معنی پاسخ‌دهندگانی که در مدیریت مالی خانوار مشارکت بیشتری داشتند، به لحاظ سواد مالی اظهار شده (معیار ذهنی) و سواد مالی ارزیابی شده (معیار عینی) عملکرد خوبی داشتند. این نتیجه‌گیری شامل هر سه مرحله متمایز فرایند مدیریت مالی خانوار (پیشنهاد، تصمیم‌گیری و اجرا) می‌شود. بدین ترتیب فرضیه اول (بین سواد مالی و میزان مشارکت زوجین در مدیریت مالی خانوار رابطه مثبتی وجود دارد) تایید شد.

تایید فرضیه اول تصمیم‌پذیری یافته‌های پژوهش‌های قبلی همچون فونسکا و همکاران (۲۰۱۲)، هسو (۲۰۱۶) و وارد و لینچ، (۲۰۱۹) را افزایش می‌دهد. طبق یافته‌های این پژوهش‌ها مشارکت حتی در یک مرحله از مدیریت مالی خانوار می‌تواند باعث بهبود سواد مالی شود. همچنین طبق یافته‌های پژوهش حاضر، تصدی

پست مدیر مالی خانوار می‌تواند باعث بهبود و توسعه ادراک زوجین نسبت به مشارکت آنان در مدیریت مالی خانوار شود. این عامل نیز به نوبه خود باعث توسعه سواد مالی آنان می‌شود (تایید فرضیه دوم). بنابراین محققانی که در زمینه تقسیم کار خانواده مطالعه می‌کنند علاوه بر شاخص‌های عینی می‌بایست بر ادراک مشارکت-کنندگان از خودشان نیز تمرکز کنند.

بر اساس یافته‌های این پژوهش بین سه متغیر جمعیت‌شناختی (جنسیت، تحصیلات و درآمد خانوار) با سواد مالی ذهنی و دو متغیر جمعیت‌شناختی (جنسیت و تحصیلات) با سواد مالی عینی رابطه وجود دارد. بدین معنی که سواد مالی ذهنی و عینی مردان بیشتر از زنان است. از آنجایی که در دو استان خوزستان و کردستان بیشتر مردسالاری حاکم است لذا این یافته با واقعیت‌های موجود سازگار است. همچنین هرچه تحصیلات زوجین افزایش می‌یابد سواد مالی ذهنی و عینی آنان نیز افزایش می‌یابد. در نهایت درآمد خانوار بر سواد مالی ذهنی زوجین اثرگذار است. از جمله دلایل این مورد می‌تواند این نکته باشد که به لحاظ ذهنی درآمد بالاتر باعث نوعی توانمندی ذهنی در افراد می‌شود. طبق یافته‌های این پژوهش بین متغیرهای جمعیت‌شناختی همچون مدت زمان ازدواج، تفاوت سنی و جمعیت شهر محل سکونت با سواد مالی ذهنی و عینی رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج این مطالعه، به‌ویژه تسلط مردان بر مدیریت مالی خانوار و سطح پایین همگرایی زوجین در تقسیم وظایف مالی، احتمالاً متأثر از ویژگی‌های فرهنگی و اقتصادی خاص استان‌های خوزستان و کردستان است. ساختار مردسالارانه حاکم و مشارکت اقتصادی محدود زنان در این مناطق، در مقایسه با مناطقی مانند تهران یا گیلان، می‌تواند بر الگوهای تصمیم‌گیری مالی در خانوارها تأثیر گذاشته باشد. این شرایط ایجاب می‌کند که تصمیم‌یافته‌ها به سایر نقاط ایران، به‌ویژه مناطقی با فرهنگ‌های کمتر مردسالار یا مشارکت اقتصادی بالاتر زنان، با احتیاط صورت گیرد. برای مثال، در مناطقی که زنان نقش پررنگ‌تری در امور مالی و اقتصادی دارند، ممکن است شاهد الگوهای متفاوتی در تقسیم مسئولیت‌ها و توافق بیشتر میان زوجین باشیم. از این رو، پیشنهاد می‌شود تحقیقات آتی در استان‌هایی با تنوع فرهنگی و اقتصادی بیشتر، مانند اصفهان یا مازندران، انجام شود تا امکان تعمیم‌پذیری نتایج تقویت گردد. همچنین، بهره‌گیری از داده‌های طولی و روش‌های مشاهده‌ای برای سنجش مشارکت واقعی زوجین، به جای تکیه بر خوداظهاری، می‌تواند سوگیری‌ها را کاهش داده و دقت یافته‌ها را افزایش دهد. در نهایت، برای شناسایی دقیق‌تر مدیر مالی خانوار، استفاده از چارچوبی تحلیلی که حداقل ۵۰ درصد مشارکت یکی از زوجین را ملاک قرار دهد، توصیه می‌شود.

تاکنون در ادبیات مرتبط با سرمایه انسانی مالی، به بحث تقسیم مسئولیت مالی در سطح خانوار توجه کافی صورت نگرفته است. همچنین در اکثر پژوهش‌های قبلی از واژه‌هایی همچون "قدرت تصمیم‌گیری"، "اقتدار"، "مسئولیت" و "مدیریت" استفاده شده است (دابلستین و کورمن، ۱۹۹۷)، که این امر بیانگر نوعی ابهام در این پژوهش‌ها است. بدیهی است که واژه "مدیریت" کلی‌تر از واژه "تصمیم‌گیری" است. به همین دلیل تشخیص فرایند مدیریت مالی خانوار از اهمیت زیادی برخوردار است. زیرا این امر می‌تواند در تشخیص این نکته که آیا هر یک زوجین برای تقویت سواد مالی خانوار تلاش کافی دارند یا خیر؟ موثر واقع شود. در این پژوهش فرض بر این است که واژه "تصمیم‌گیری" که دارای ارتباط تنگاتنگی با واژه "قدرت (اقتدار)" است، به‌طور قابل توجهی از سایر جنبه‌های مدیریت مالی خانوار متفاوت است. انتظار بر این است که مرحله نهایی مدیریت

(تصمیم‌گیری) این امکان را فراهم کند تا شریک غیرمتصدی پست مدیر مالی بتواند اقدامات مالی مدنظر خود را پیشنهاد کرده و یا مصمم به اجرای تصمیمات مالی اتخاذ شده باشد. این امر بیانگر نوعی مدیریت مالی مشترک در سطح خانوار است. با این حال طبق یافته‌های این پژوهش اختیارات مالی در سطح خانوار، شامل سه مرحله (پیشنهاد، تصمیم‌گیری و اجرا) است. این یافته نشان می‌دهد زوج متصدی مدیریت مالی خانوار بر هر سه مرحله فوق آن‌هم از چهار منظر (۱) خرید و حسابداری خانواده از جمله پرداخت صورتحساب‌ها (۲) پس‌انداز و سرمایه‌گذاری، (۳) دریافت وام و بازپرداخت بدهی‌ها (۴) بیمه، تسلط بیشتری دارد.

همانند سایر پژوهش‌ها، پژوهش حاضر نیز با محدودیت‌هایی مواجه است. این محدودیت‌ها عبارتند از: (۱) در این پژوهش از داده‌های مقطعی استفاده شده است که استفاده از چنین داده‌هایی می‌تواند نوعی مانع بر سر راه استنتاج علی باشد. با این حال در این پژوهش، پیوند علی فرض شده (از مشارکت در مدیریت مالی خانوار تا سواد مالی) با ادبیات پژوهش همچون (مونتیگون، ۲۰۱۰)، (فرینز و همکاران، ۲۰۱۴) و (بیالوولسکی و همکاران، ۲۰۲۰) همخوانی دارد. همچنین طبق یافته‌های این پژوهش تقسیم مسئولیت مالی خانوار می‌تواند باعث بهبود سواد مالی زوجین شود، که این مورد با یافته‌های پژوهش‌های هسو (۲۰۱۶) و وارد و لینچ (۲۰۱۹) همخوانی دارد. با این حال اغلب فرض بر این است که سواد مالی بر مدیریت مالی اثرگذار است. با این وجود بهتر است که فرض شود این رابطه یک رابطه متقابل است. برای اثبات این فرض، داده‌های طولی مورد نیاز است. با توجه به این که دسترسی به چنین داده‌هایی بسیار سخت است، لذا در این پژوهش از یک رویکرد عملی بهره گرفته شده است.

براساس مبانی نظری پژوهش درخصوص اثرگذاری احتمالی تصدی پست مدیر مالی خانوار بر سواد مالی، فرض بر این است که استفاده از داده‌های مقطعی برای مطالعه و بررسی رابطه این دو متغیر می‌تواند قابل اتکا باشد. با این حال پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی رابطه دو سویه این دو متغیر مورد مطالعه و بررسی بیشتر قرار گیرد. (۲) هرچند در این پژوهش متغیرهای جمعیت‌شناختی و مشارکت در تعدادی از حوزه‌های مدیریت مالی مدنظر قرار گرفته است، اما با این حال ممکن است موارد دیگری همچون ویژگی‌های شخصیتی (کاب‌کلارک و همکاران، ۲۰۱۶) وجود داشته باشند که بتوانند بر رفتارهای مالی افراد تاثیرگذار باشند، که مورد توجه این پژوهش نبوده‌اند. (۳) در این پژوهش از خوداظهاری زوجین برای سنجش متغیرهای پژوهش از جمله تقسیم مسئولیت مالی در سطح خانوار استفاده شده است. از آنجایی که ممکن است خوداظهاری افراد در معرض سوءگیری مطلوبیت اجتماعی قرار داشته باشد، لذا پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی ارزیابی تقسیم مسئولیت مالی عینی‌تر صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود اثرات یادگیری حین انجام وظایف بر تقسیم مسئولیت‌های مالی در سطح خانوار و سواد مالی مورد مطالعه و بررسی بیشتر قرار گیرد. درنهایت پیشنهاد می‌شود موضوع این پژوهش با استفاده از داده‌های طولی مشاهده شده و یا انجام یک آزمایش اجتماعی اجرا شود.

کاربردهای این پژوهش که عمدتاً متأثر از یکدیگر بوده و عبارتند از: (۱) جنبه اول مربوط به آموزش مالی بوده که با سیاست‌گذاری نیز ارتباط تنگاتنگی دارد. براساس یافته‌های این پژوهش، علی‌رغم مزایای تخصص-گرایی در امور خانوار، تصدی مسئولیت مالی خانوار از سوی یک زوج باعث می‌شود که زوج دیگر برای همیشه احساس نیاز به یادگیری مالی نداشته باشد. درنتیجه در صورت وقوع هر نوع شوکی (همچون بیماری و یا مرگ

زوج متصدی پست مدیر مالی)، زوج غیرمتصدی این پست می‌تواند در معرض آسیب‌های جدی اقتصادی قرار گیرد. از این‌رو، تشویق این قبیل افراد به یادگیری مسائل مالی می‌تواند مزایای فراوانی برای آنان و خانواده به‌همراه داشته باشد. همچنین پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران برنامه‌های آموزش مالی را به‌گونه‌ای طراحی کنند که بتواند صلاحیت‌های مالی اولیه را در اختیار همگان قرار دهد.

(۲) جنبه دوم مربوط به نحوه سنجش تقسیم مسئولیت مالی در سطح خانوار است که این مورد می‌تواند مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد. بدین معنی که برای دستیابی به یک تصویر کامل‌تر از نحوه تقسیم مسئولیت مالی در سطح خانوار، می‌بایست سواد مالی زوجین براساس تقسیم مسئولیت مالی در سطح خانوار مورد مطالعه و ارزیابی قرار گیرد. به‌علاوه برای اطمینان از نحوه تقسیم مسئولیت مالی در سطح خانوار بهتر است نظرات هر دو زوج اخذ شود تا بتوان استنباط‌های قابل اعتمادی درخصوص نحوه مدیریت مالی یک خانوار انجام داد.

### پی‌نوشت‌ها

- |  |   |
|--|---|
| 1. Białowski   | 16. Elder and Rudolph   |
| 2. Klapper   | 17. Friedberg and Webb  |
| 3. Batsaikhan and Demertzis  | 18. Schneebaum and Mader  |
| 4. Skagerlund  | 19. حافظه تعاملی نوعی تقسیم کار تخصصی ادراکی است. بدین نیاز معنی که افراد وظیفه به‌خاطر سپردن انواع خاصی از اطلاعات مورد مشترک را میان یکدیگر تقسیم می‌کنند. بنابراین زمانی که فرد به این اطلاعات نیاز دارد با آسودگی خاطر و بدون صرف وقت و انرژی می‌تواند به آنها دسترسی داشته باشد. |
| 5. Learning-by-doing Theory of Education   |   |
| 6. Hands-On Approach to Learning   |   |
| 7. Experiential Education  |   |
| 8. Podsakoff   |   |
| 9. Model of Human Capital Development  |   |
| 10. Model of Intra-household Bargaining Power  |   |
| 11. McElroy and Horney   |   |
| 12. Delavande  | 20. Preciado  |
| 13. Jappelli and Padula  | 21. Khawar & Sarwar   |
| 14. Ward and Lynch   | 22. Baryła-Matejczuk  |
| 15. در علم اقتصاد دو نظریه کلی نسبت به اقتصاد خانواده وجود دارد. الف) نظریه الگوی واحد: طبق این نظریه علی‌رغم داشتن اعضای مختلف، خانوار به‌عنوان یک واحد کل فرض شده و در هنگام تصمیم‌گیری‌ها نیز به‌صورت یکپارچه عمل کرده و تلاش دارد مطلوبیت خود را با توجه به قید بودجه حداکثر کند. ب) نظریه الگوی غیرواحد: طبق این نظریه هر یک از اعضای خانوار ترجیحات مختص به‌خود را داشته و لذا ممکن است در خانوار نسبت به تصمیم‌گیری بهینه اختلاف نظر وجود داشته باشد. در تقسیم‌بندی اولیه این نظریه شامل دو نظریه همکارانه و غیرهمکارانه می‌شود. نظریه همکارانه نیز خود به دو بخش الگوی جمعی و الگوهای چانه‌زنی تقسیم می‌شود. | 23. Allgood and Walstad   |
|  | 24. Sayer and Klute   |

- Allgood, S., & Walstad, W. B. (2016). The effects of perceived and actual financial literacy on financial behaviors. *Economic inquiry*, 54(1), 675-697.
- Ayuub, M. S., Saleem, H. M. N., Latif, M., & Aslam, S. (2015). Financial risk tolerance based on demographic factors: Pakistani perspective. *International Journal of Information, Business and Management*, 7(2), 222-240.
- Baryła-Matejczuk, M., Skvarciany, V., Cwynar, A., Poleszak, W., & Cwynar, W. (2020). Link between financial management behaviours and quality of relationship and overall life satisfaction among married and cohabiting couples: Insights from application of artificial neural networks. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(4), 1190.
- Batsaikhan, U., & Demertzis, M. (2018). Financial literacy and inclusive growth in the European Union (No. 2018/08). Bruegel Policy Contribution.
- Becker, G. S. (1962). Investment in human capital: A theoretical analysis. *Journal of political economy*, 70(5, Part 2), 9-49.
- Becker, G. S. (1991). *A treatise on the family: Enlarged edition*. Harvard university press.
- Becker, G. S. (2009). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. University of Chicago press.
- Białowolski, P. (2018). Hard times! How do households cope with financial difficulties? Evidence from the Swiss household panel. *Social Indicators Research*, 139(1), 147-161.
- Białowolski, P., Cwynar, A., & Cwynar, W. (2021). Decomposition of the financial capability construct: A structural model of debt knowledge, skills, confidence, attitudes, and behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 32(1), 5-20.
- Bialowolski, P., Cwynar, A., & Weziak-Bialowolska, D. (2020). Financial management, division of financial management power and financial literacy in the family context—evidence from relationship partner dyads. *International Journal of Bank Marketing*, 38(6), 1373-1398.
- Boud, D., Keogh, R., & Walker, D. (2013). *Reflection: Turning experience into learning*. Routledge.
- Cobb-Clark, D. A., Kassenboehmer, S. C., & Sinning, M. G. (2016). Locus of control and savings. *Journal of Banking & Finance*, 73, 113-130.
- Delavande, A., Rohwedder, S., & Willis, R. J. (2008). *Preparation for retirement, financial literacy and cognitive resources*. Michigan Retirement Research Center Research Paper, (2008-190).
- Dewey, J. (1938), *Experience and Education*, Kappa Delta Pi, New York, NY.
- Dobbelsteen, S., & Kooreman, P. (1997). Financial management, bargaining and efficiency within the household. *De Economist*, 145(3), 345-366.
- Elder, H. W., & Rudolph, P. M. (2003). Who makes the financial decisions in the households of older Americans? *Financial Services Review*, 12(4).

- Fonseca, R., Mullen, K. J., Zamarro, G., & Zissimopoulos, J. (2012). What explains the gender gap in financial literacy? The role of household decision making. *Journal of Consumer Affairs*, 46(1), 90-106.
- Friedberg, L., & Webb, A. (2006). *Determinants and consequences of bargaining power in households*.
- Frijns, B., Gilbert, A., & Tourani-Rad, A. (2014). Learning by doing: The role of financial experience in financial literacy. *Journal of Public Policy*, 34(1), 123-154.
- Gwet, K. L. (2014). *Handbook of inter-rater reliability: The definitive guide to measuring the extent of agreement among raters*. Advanced Analytics, LLC.
- Hsu, J. W. (2016). Aging and strategic learning: The impact of spousal incentives on financial literacy. *Journal of Human Resources*, 51(4), 1036-1067.
- Huston, S. J. (2010). Measuring financial literacy. *Journal of consumer affairs*, 44(2), 296-316.
- Jappelli, T., & Padula, M. (2013). Investment in financial literacy and saving decisions. *Journal of Banking & Finance*, 37(8), 2779-2792.
- Johnston, D. W., Kassenboehmer, S. C., & Shields, M. A. (2015). Who makes the financial decisions? Intra-household evidence from panel data. *CSIRO-Monash Superannuation Research Cluster Working Paper Series*, 6, 1-41.
- Khawar, S., & Sarwar, A. (2021). Financial literacy and financial behavior with the mediating effect of family financial socialization in the financial institutions of Lahore, Pakistan. *Future Business Journal*, 7(1), 1-11.
- Khoshkalam, M., & Farahati, M. (2024). Income inequality and women's economic participation across Iran's provinces. *Journal of Population Association of Iran*, 19(38), 413-448. [In Persian]
- Kim, J., Gutter, M. S., & Spangler, T. (2017). Review of family financial decision making: Suggestions for future research and implications for financial education. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 28(2), 253-267.
- Klapper, L. F., Lusardi, A., & Van Oudheusden, P. (2015). *Financial literacy around the world: insights from the Standard & Poor's ratings services global financial literacy survey*.
- Lusardi, A., Michaud, P. C., & Mitchell, O. S. (2017). Optimal financial knowledge and wealth inequality. *Journal of political Economy*, 125(2), 431-477.
- Mattia, L., Huston, S. J., & Finke, M. S. (2017). *Marriage and the financial knowledge gender gap*. Available at SSRN 3282035.
- McElroy, M. B., & Horney, M. J. (1981). Nash-bargained household decisions: Toward a generalization of the theory of demand. *International economic review*, 333-349.
- Monticone, C. (2010). How much does wealth matter in the acquisition of financial literacy? *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 403-422.
- Nejad, M. G., & Javid, K. (2018). Subjective and objective financial literacy, opinion leadership, and the use of retail banking services. *International Journal of Bank Marketing*, 36(4), 784-804.

- Podsakoff, P. M., MacKenzie, S. B., Lee, J. Y., & Podsakoff, N. P. (2003). Common method biases in behavioral research: a critical review of the literature and recommended remedies. *Journal of applied psychology*, 88(5), 879.
- Preciado, M. A., Krull, J. L., Hicks, A., & Gipson, J. D. (2016). Using a dyadic logistic multilevel model to analyze couple data. *Contraception*, 93(2), 113-118.
- Roberts, J. W. (2012). *Beyond learning by doing: Theoretical currents in experiential education*. Routledge.
- Sayer, A. G., & Klute, M. M. (2005). Analyzing couples and families. *Sourcebook of family theory and research*, 289-313.
- Schneebaum, A., & Mader, K. (2013). The gendered nature of intra-household decision making in and across Europe. Department of Economics, *Working Paper Series*, 157, WU Vienna University of Economics and Business, Vienna, Austria
- Seru, A., Shumway, T., & Stoffman, N. (2010). Learning by trading. *The Review of Financial Studies*, 23(2), 705-739.
- Skagerlund, K., Lind, T., Strömbäck, C., Tinghög, G., & Västfjäll, D. (2018). Financial literacy and the role of numeracy—How individuals' attitude and affinity with numbers influence financial literacy. *Journal of behavioral and experimental economics*, 74, 18-25.
- Ward, A. F., & Lynch Jr, J. G. (2019). On a need-to-know basis: How the distribution of responsibility between couples shapes financial literacy and financial outcomes. *Journal of Consumer Research*, 45(5), 1013-1036.